

УДК 574.24+597

Барбухо О.В. (Україна, Чернігів)

ІХТІОПАТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ДЕСНЯНСЬКИХ ОЗЕР (НА ПРИКЛАДІ ОЗ. ВАДЕНЬ І ОЗ. СВЯТЕ) ЗА ПЕРІОД 2013–2014 РР.

Озеро Вадень (площа акваторії 1,26 км²) і озеро Святе (70 га) – водойми з групи Деснянських озер, що розташовані відповідно у Новгород-Сіверському та Козелецькому районах Чернігівської області. Мають статус гідрологічної пам'ятки природи загальнодержавного значення. Дослідження водойм, з категорії природоохоронних, засвідчують, що навіть найсуворіший режим охорони не гарантує їх захист від забруднення та виснаження. Водойми неможливо повністю виключити зі сфери антропогенної діяльності й уберегти від прямого та опосередкованого впливу. Відомо, що забруднення водойм різними поллютантами (важкі метали, пестициди, нафтопродукти тощо) призводить до зниження імунітету риб і схильності останніх до інфекційних та інвазійних захворювань. Як наслідок, може спостерігатись масова загибель риб, а, отже, й зниження чисельності іхтіопопуляцій.

Метою роботи було дослідити частку хворої риби (з клінічними ознаками патології) в екосистемах озер Вадень і Святе за період 2013–2014 рр. та проаналізувати отримані дані для оцінки екологічного стану зазначених акваторій. В ході досліджень обстежено понад 1000 екземплярів риб статевозрілого віку (щука, плітка, окунь, карась, лящ, плоскирка), вилучених під час природоохоронних рейдів на озерах та з аматорських уловів рибалок районів. Частку хворої риби (%) визначали як відношення між кількістю риб з клінічними ознаками захворювань до загальної кількості риб у вибірці іхтіологічного матеріалу.

Рис. 1. Просвітління кісток черепа риб

Як видно з таблиці 1, більшу кількість особин з проявами захворювань, упродовж досліджуваного періоду, було виявлено у вибірках риб в межах акваторії озера Вадень. Однак тенденція щодо зростання частки хворої риби на другий рік спостережень має місце в обох обстежених лімносистемах, за виключенням повної відсутності особин з симптомами захворювань восени 2014 року в оз. Святе, що може бути пов'язано з малою кількістю обстеженої риби в зазначений сезон. У переважній більшості оглянутих риб з зазначених біотопів серед найпоширеніших зовнішніх патологій відзначали куйовдження луски, крововиливи на шкірі, плавцях і в рогівку очей, екзофтальмію, почервоніння та патологічні зміни в області ануса, ватоподібні розростання сіро-білого кольору на тілі риб з залученням в патологічний процес внутрішніх органів. Можна припустити, що риби з цих водойм піддавалися негативному впливу певного фактору значної інтенсивності, що, окрім вищезазначених патологій, призвів до просвітління кісток черепа (рис. 1) та появи невеличких новоутворень на тілі (діаметром близько 0,3–0,7 см), наявність яких фіксували у 3 особин щук, 2 - карасів та 1 ляща.

Таблиця 1 – Частка хворої риби в екосистемах оз. Вадень і оз. Святе (2013–2014 рр.)

Водойма	Рік		Кількість обстеженої риби, екз.	Частка хворої риби, %
оз. Вадень	2013	травень	206	0,5
		вересень	142	4,9
	2014	квітень	116	2,6
		вересень	180	5,6
оз. Святе	2013	квітень	120	0,8
		серпень	86	1,2
	2014	квітень	150	3,3
		вересень	55	0

Отже, частоту трапляння хворої риби в озерах Вадень і Святе, в цілому, можна визнати як завищеною. Це може слугувати джерелом інформації несприятливої екологічної обстановки в зазначених водоймах і свідчити про необхідність подальших досліджень для виявлення пріоритетних забруднювачів обстежених акваторій та їх ролі у поширенні захворювань.